

Τοις Εντευξομένοις
ή
Περί μεταρρύθμισης του
προϋπολογισμού
της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε
μία μεταλλασσόμενη Ευρώπη

ΤΟΥ Κ. ΚΩΝΣΤ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητού Παντείου Πανεπιστ. Κοιν. Πολιτ. Επιστ.,
Πανεπιστ. Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L., U.L. Bruxelles, Ex Int. I.I.A.P., Paris

Έπειτα από πρόσκληση της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της οποίας προΐσταται ο κ. Ιερόθεος ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, η αρμόδια για τον Προϋπολογισμό και τον Δημοσιονομικό Προγραμματισμό Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυρία Dalia GRYBAUSKAITE επεσκέφθη τον παρελθόντα Νοέμβριο* την Αθήνα, και

* Στην συζήτηση Συνογκυλής Τραπέζης έλαβαν μέρος είτε ως Εισηγητές, είτε ως Παρεμβαίνοντες, Πολιτικοί, Εκπρόσωποι Μεγάλων Οργανώσεων, δύο Καθηγητές Πανεπιστημίων, Ειδικοί Επιστήμονες κ.ά., μεταξύ των οποίων και ο υπογράφων και η Συνεργάτις της ΕΠ.Α.Τ.Α.Π.Α. Δρ Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ.

συμμετέσχε σε συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης με θέμα: Η μεταρρύθμιση του προϋπολογισμού σε μία Ευρώπη που αλλιάζει, εκθέσασα τις απόψεις της.¹

Πέραν της εν λόγω συμμετοχής η κυρία Επίτροπος ωμίλησε προς τα Μέλη της Ειδικής Διαρκούς Επιτροπής Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων του Ελληνικού Κοινοβουλίου, συνήντησε Ανώτατα Κυβερνητικά Στελέχη κ.ά.

Υπενθυμίζεται, ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου του έτους 2005 κάλεσε την Επιτροπή να προβεί σε πλήρη, ευρείας κλίμακας επανεξέταση του Προϋπολογισμού, που θα καλύπτει όλες τις πτυχές των δαπανών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, και των πόρων, προκειμένου να υποβάλει σχετική Έκθεση το έτος 2008. Με βάση αυτή την επανεξέταση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να λάβει αποφάσεις για όλα τα θέματα που καλύπτονται από αυτήν. Την 12η Σεπτεμβρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή άρχισε την δημόσια διαβούλευση σχετικώς με το μεγάλο αυτό θέμα.

Στο πλαίσιο της εκτεταμένης αυτής διαβούλευσης, η Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, ανέλαβε την πρωτοβουλία να οργανώσει σχετική Στρογγυλή Τράπεζα.

Τα διερευνηθέντα θέματα ήταν τα εξής:

1. Βλ. Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: *Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση. Θεσμικό Πλαίσιο, Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση. Αθήναι, 2002, σελ. 192 επόμ.*

Έχει ανταποκριθεί επαρκώς ο προϋπολογισμός της Ε.Ε. στις μεταβαλλόμενες ανάγκες;

Ποία κριτήρια πρέπει να ισχύσουν ώστε να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική εφαρμογή της αρχής της «ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας»;

Πώς πρέπει να μετουσιώνονται οι πολιτικοί στόχοι σε κατάλληλες προτεραιότητες για τις δαπάνες; Ποίες αλλαγές είναι οι αναγκαίες;

Πώς μπορεί να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα της εκτέλεσης του προϋπολογισμού;

Μπορεί να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο η διαφάνεια και η εγκυρότητα του προϋπολογισμού;

Ποίες αρχές πρέπει να διέπουν το σκέλος των εσόδων του προϋπολογισμού και πώς αυτές πρέπει να μεθερμηνεύονται στο σύστημα ιδίων πόρων;

Υπάρχει δίκαιολογία για να διατηρηθούν οι διορθωτικές και οι αντισταθμιστικές ρυθμίσεις;

Ποία πρέπει να είναι η σχέση μεταξύ πολιτών, πολιτικών προτεραιοτήτων και χρηματοδότησης του προϋπολογισμού της Ε.Ε.;

Ενδεικτικώς παρατίθενται τα ακόλουθα στοιχεία για τον προϋπολογισμό του έτους 2007, (δεδομένου, ότι ανάλογος θα είναι πιθανώς και ο επόμενος).

Κάτω όμως από ποίες συνθήκες διεθνούς συγκυρίας επιχειρείται η εκτέλεση του νέου προϋπολογισμού, κατά το έτος 2008, ανεξαρτήτως ύψους;

Επ' αυτού σημειώνονται τα εξής:

Επίπεδο Διεθνών Οργανισμών

Ήδη, από του έτους 2000 κατέστη εμφανές, ότι υπό καθεστώς «παγκοσμιοποίησης», και ενός νέου οράματος και προγράμματος θετικών δράσεων, είναι ε-

Ο προϋπολογισμός της Ε.Ε.

Προβλέψεις δαπανών για τις πολιτικές της ΕΕ (σε δισ. EUR)	Προϋπολογισμός 2007	Μεταβολή από το 2006
Βιώσιμη ανάπτυξη	54,9	15,4 %
Ανταγωνιστικότητα, εκ της οποίας	9,4	18,6 %
Εκπαίδευση και κατάρτιση	0,9	31,0 %
Έρευνα	5,5	3,1 %
Ανταγωνιστικότητα και καινοτομία	0,4	53,6 %
Δίκτυα ενέργειας και μεταφορών	1,0	32,9 %
Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής	0,2	8,6 %
Συνοχή, εκ της οποίας	45,5	14,8 %
Σύγκλιση	35,3	16,8 %
Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση	9,0	11,5 %
Εδαφική συνεργασία	1,1	-11,7 %
Φυσικοί πόροι, εκ των οποίων	56,3	1,0 %
Περιβάλλον	0,2	17,9 %
Γεωργικές δαπάνες και άμεσες ενισχύσεις	42,7	0,6 %
Αγροτική ανάπτυξη	12,4	3,0 %
Ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη (εκ της οποίας θεμελιώδη δικαιώματα και δικαιοσύνη, ασφάλεια και ελευθερίες, μεταναστευτικές ροές)	0,6	12,8 %
Ιθαγένεια (εκ της οποίας πολιτισμός, μέσα ενημέρωσης, δημόσια υγεία και προστασία του καταναλωτή)	0,6	0,8 %
Η ΕΕ ως παγκόσμιος εταίρος, εκ της οποίας	6,8 ⁽¹⁾	4,5 % ⁽²⁾
Προενταξιακό στάδιο	1,3	16,5 % ⁽²⁾
Ευρωπαϊκή γειτονία	1,4	11,1 %
Συνεργασία για την ανάπτυξη	2,2	-5,4 % ⁽³⁾
Ανθρωπιστική βοήθεια	0,7	3,1 %
Δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα	0,1	9,6 %
Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας	0,2	55,2 %
Μέσο σταθερότητας	0,1	143,6 %
Διοίκηση, εκ της οποίας	6,9	5,1 %
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	3,3	5,3 %
Άλλα θεσμικά όργανα	2,6	4,8 %
Αντισταθμίσεις στις νέες χώρες της ΕΕ ⁽⁴⁾	0,4	-58,6 %
Σύνολο	126,5	5,0 %

⁽¹⁾ Σημειολογισμός που αποθεματικό επίπλοοας βοήθειας.

⁽²⁾ Αποθεματικό της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας.

⁽³⁾ Μείωση που οφείλεται στο ποσό της, χορηγήθηκαν κατά έτος από το 2006, ως τις προσπάθειες ανακατασκευής, μετά το σεισμό, στο Αλγκαντέρε και στο Ιράκι.

⁽⁴⁾ Ποσό που καθορίζονται από τις εντάξεις προχρηματοδότησης.

πιτακτική η αναζήτηση συνολικής ευημερίας,² δικαίως και συμμέτρως κατανεμομένης, υπό ασφαλείς συνθήκες ειρήνης, μέσω νέων καινοτόμων,³ λυσιτελών και θετικών δράσεων, πέραν πολιτικών σκοπιμοτήτων και εθνικών αντεγκλήσεων.

Έτσι, δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι 189 Κράτη Μέλη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών συμφώνησαν το έτος 2000, ότι πρέπει να εργασθούν από κοινού και μέχρι το έτος 2015 εντός του πλαισίου «Στόχοι της Χιλιετίας»:

- Να επιδιώξουν μία παγκόσμια σύμπραξη για την ανάπτυξη,⁴ στα πλαίσια της οποίας θα αναπτυχθεί ένα ανοικτό εμπορικό και χρηματοοικονομικό σύστημα, εργαζόμενο επί κανόνων κοινής αποδοχής, θα αντιμετωπισθούν ειδικές ανάγκες των ολιγώτερον ανεπτυγμένων Χωρών, θα διευθετήσουν προβλήματα, χρεών των αναπτυσσόμενων Χωρών, θα υποστηρίξουν την διάχυση των νέων τεχνολογιών κ.ά.,

- Να εξασφαλίσουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα:

- Να εξαλείψουν φαινόμενα πείνας και πενίας.

- Να επιδιώξουν την καθιέρωση της υποχρεωτικής στοιχειώδους εκπαίδευσης παγκοσμίως.

- Να προωθήσουν την ισότητα των φύλων κ.ά.

2. Poul Nyrup RASMUSSEN: *Η Ευρώπη και μία νέα Παγκόσμια Τάξη*. (Μει.) Αθήναι, 2004, σελ. 17.

3. Κατά την άποψη του J.A. SCHUMPETER η καινοτομία εν γένει ορίζεται «ως δημιουργική καιαστροφή». Βλ. J.A. SCHUMFETER: *Capitalisme, Socialisme et Democratie*. N.Y. 1942, p. 381.

4. Βλ. Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: *Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Δημόσιας Διοίκησης*. Αθήναι, Οκτώβριος 2007, σελ. 7 επόμ.

- Κατ' άλλη προσέγγιση, προέχει, στα πλαίσια πάντοτε μίας παγκόσμιας κοινής δράσης, η αντιμετώπιση των πέντε κυριωτέρων ανισοτήτων, υπό των οποίων ταλανίζεται ο Πλανήτης, ήτοι στους τομείς της διακυβέρνησης, της ασφάλειας, της προστασίας και βιωσιμότητας των φυσικών πόρων, των σχέσεων μεταξύ πλουσίων και πτωχών και των ανθρωπίνων, κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων.

Προς αντιμετώπιση και εξάλειψη των ανισοτήτων αυτών προτείνεται η εμπέδωση των δημοκρατικών θεσμών, όπου παρατηρείται υστέρηση, ο αναπροσδιορισμός της αναπτυξιακής πολιτικής, τόσο σε επίπεδο Διεθνών Οργανισμών, όσο και σε επίπεδο ευρώστων οικονομικώς Κρατών, η θέσπιση κανόνων περί θεμιτού εμπορίου, η χάραξη μίας νέας πολιτικής επί θεμάτων απασχόλησης, η μεταρρύθμιση του διεθνούς οικονομικού συστήματος, η προώθηση των διαπεριφερειακών συνεργασιών κ.ά..⁵

Εάν τεθεί το ερώτημα κατά πόσον οι αναφερθέντες στόχοι είναι επιτεύξιμοι εντός συντόμου χρονικού ορίου, η επ' αυτού απάντηση μάλλον δεν θα είναι επιθυμητή, δεδομένων των ισχυουσών κατ' αυτές παγκοσμίως και διεθνών παραμέτρων επί πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού πεδίου:

Η πολιτική κατάσταση σε πολλά σημεία του Πλανήτη είναι ιδιαίτερος ρευστή, επισφαλής και ευμετάβλητη, εγκυμονούσα «εκρήξεις» και τοπικές συρράξεις.

Η οικονομική κατάσταση πρόοιωνίζεται στο άμεσο μέλλον κατωτέρα των προσδοκιών.⁶

5. Βλ. Poul Nyrup RASMUSSEN: *En8'* αν., σελ. 97 επόμεν.

6. Robin BEW: *Living the deceleration. THE ECONOMIST: The World in 2004.* London, 2004, p. 10. INTERNET: <http://www.theworldin.com>.

Τέλος, επί κοινωνικού πεδίου Ομάδες Πολιτών, συνεχώς διογκούμενες, αντιδρούν, στρεφόμενες κατά της νέας τάξης πραγμάτων και της εν γένει «παγκοσμιοποίησης» και «πιέζουν» προς νέες κατευθύνσεις «εξανθρωπισμού» ή «εξορθολογισμού» δράσεων πολιτικών και οικονομικών, συνήθων και «αποδεκτών» μέχρι τούδε παγκοσμίως.

Επ' αυτού σημειώνεται ενδεικτικώς, η άτυπη συλλογική παρέμβαση των Αντιφρονούντων και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Ν.Γ.Ο.), οι οποίοι «εμφανίζονται» παραλλήλως προς τις Συναντήσεις του Νταβός και «διατρανώνουν» εντελώς αντίθετες θέσεις «ενός κόσμου εξ'όχως επισφαλούς».⁷

Επίπεδο διεθνούς ανταγωνισμού

Οι οικονομίες των Η.Π.Α. και της Κίνας

Οι διεθνείς αγορές και τα διεθνή χρηματιστήρια «κινούνται» κατά την τρέχουσα περίοδο εντός «κλοιού» διακυμάνσεων, αβεβαιότητας και επιφυλακτικότητας, για σειρά λόγων, όπως η μείωση των επιτοκίων από τις Τράπεζες των Η.Π.Α., η παρέμβαση της FED, η οποία εκτιμά ή φοβάται μήπως λόγω της μείωσης των επιτοκίων (3%) η οικονομία των Η.Π.Α. ανακάμψει συντόμως και το σημερινό φθηνό χρήμα μετατραπεί σε πληθωρισμό στο μέλλον κ.ά.. Σημειώνεται, ότι μέχρι σήμερα οι τάσεις πληθωρισμού είναι υπό έλεγχο, αλλά η κατάσταση είναι πιθανόν να αλλάξει, εάν, όπως τονίζεται, «η οικονομία ανεβάσει την ταχύτητά της», παρά το γεγονός, ότι προβλέπεται έλλειμμα του

7. Βλ. και Κωνσι. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: *Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και Ανάπτυξη επί μέρους περιοχών. Αθήναι, 1977. Του ΑΥΤΟΥ: Η Δημοσιότητα. Δωδεκάτη έκδοση. Αθήναι, 2006, σελ. 159.*

προϋπολογισμού για το τρέχος έτος ύψους 400.000.000.000 δολλ.

Υπευθυμίζεται, ακόμη, ότι η έναρξη της κρίσης της οικονομίας των Η.Π.Α. έχει την αφετηρία της στο έτος 2001, όταν η Ομοσπονδιακή Τράπεζα «προσανατόλιζε» τις επενδύσεις προς την αγορά ακινήτων, με αποτέλεσμα να προκληθεί το πρόβλημα των «subprimes», δηλαδή πιστώσεων με βάση υποθήκη, πιστώσεων υψηλού ρίσκου και κυμαινομένου επιτοκίου, απευθυνομένων προς ασθενέστερα οικονομικώς στρώματα Πολιτών.⁸

Όπως είναι γνωστόν, όταν αυξήθηκαν τα έτη 2005 και 2007 τα βασικά επιτόκια 5.000.000 δανειολήπτες, οφείλοντες 200.000.000.000 δολλ., δεν είχαν την δυνατότητα εξόφλησης των δανείων, ενώ διάφορα χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (Citygroup, Merrill Lynch, Northern Rock, UBS κ.ά.) καταγράφουν σημαντικές απώλειες.

Η κατάσταση αυτή, σε συνάρτηση και με άλλα στοιχεία (π.χ. πτώση της τιμής του δολλαρίου κ.ά.) καθιστά ορατό τον κίνδυνο υποχώρησης της παγκόσμιας μεγέθυνσης.⁹

Εξ άλλης πλευράς, σημειώνεται, ότι κατά το έτος 2007 η Κινεζική οικονομία «απογειώθηκε» με ρυθμό 11,4%, τον υψηλότερο των δέκα τριών τελευταίων ετών, παρά τους φόβους, ότι εντός του έτους 2008 αναμένεται ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων (5% έναντι στόχου 3% κατά το έτος 2007).

8. Άλλα στοιχεία βλέπ. στο: A. - J. LOCUS - SOL - MASCARDI: *Krach 2007: La vague scélérate des subprimes*. LE MANUSCRIT. Paris, 2007.

9. Βλ. άλλα στοιχεία στο: Fred LORDON: *Quand la finance prend le monde on otage*. LE MONDE DIPLOMATIQUE. Paris, Sept. 2007.

Κάτω από αυτά τα δεδομένα η Ευρωπαϊκή Ένωση θα έχει την άνεση να κινηθεί εντός προγραμματισμένων πεδίων ή θα αναγκάζεται κατά περιόδους να λαμβάνει πρόσθετα μέτρα;

Ενδεικτικώς σημειώνεται, ότι κατ' αυτὰς ο επί κεφαλής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας εδήλωσε, ότι «ευθύνη της Τράπεζας είναι να προσηλωθεί στην αντιμετώπιση του πληθωρισμού», ο οποίος κινείται εντός της Ευρωζώνης περί το 3,1%. Αυτή όμως η πολιτική είναι πιθανόν να οδηγήσει σε νέα ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολλαρίου, με αποτέλεσμα να μειωθούν οι εξαγωγές των Χωρών Μελών της Ε.Ε. και να ενισχυθούν οι εισαγωγές σ' αυτές από την ζώνη του δολλαρίου.

Κατά τις επίσημες προσεγγίσεις (βλ. π.χ. δηλώσεις του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. J.M. BARROSO) «τα οικονομικά fundamentals της Ε.Ε. είναι ισχυρά», δεν υπάρχει ανάγκη για ναυαγοσωστικά, δεν γίνεται λόγος για ύφεση εντός της Ε.Ε., οι δέκα πέντε Χώρες της Ευρωζώνης θα υπερπηδήσουν τις δυσκολίες της κρίσης της οικονομίας των Η.Π.Α. με ευχέρεια κ.ά..

Αυτές όμως οι προσεγγίσεις δεν αποκλείουν ένα ενδεχόμενο κίνδυνο, όχι τόσο μίας κάμψης της οικονομίας της Ε.Ε., όσο μίας καθυστέρησης της αναθέρμανσής της, λαμβανομένου υπ' όψιν και του γεγονότος, ότι ισχυρές Χώρες της Ε.Ε. «βαρύνονται» με μεγάλο έλλειμμα και δημόσιο χρέος, ήτοι δεδομένα αποτρέποντα παρεμβάσεις τόνωσης των οικονομιών τους.

Ίσως, κατ' άλλη προσέγγιση, η παρούσα διεθνής συγκυρία καταδεικνύει, ότι το αληθές διακύβευμα για την Ε.Ε. είναι η ανεξάρτησή της ή όχι από την οικονομία των Η.Π.Α., υπό καθεστώς «ενοποίησης» του παγκοσμίου εμπορίου και μεγάλων πολιτικών οραμάτων των Ηγετών της.....